

El mètode OBSALIM® ens ajuda a optimitzar l'alimentació ramadera

Optimitzar l'alimentació del bestiar és un dels principals maldecaps de ramaders i ramaderes. D'una bona ració en depèn part del seu benestar i també la conversió en quilos de carn o llet, que, al cap i a la fi, és el que farà viable l'activitat. El mètode OBSALIM® protocolitza l'observació dels animals que tradicionalment hem fet. És qüestió de fixar-se en l'aparença de certes parts de l'anatomia per entendre quin desequilibri està patint l'aliment que ingereix, ja sigui en pinso, en farratge o en pastura. Vídeos, jocs de cartes i formació específica són algunes eines que ofereix aquest sistema, que, tot i que està registrat, és prou obert com perquè tothom el pugui començar a utilitzar. Amb un to molt personal, en Xan Pouliquen ens hi introdueix i ens ofereix recursos per aprendre'n més.

TEXT I IMATGES: XAN POULIQUEN KERLAU. FORMADOR OBSALIM® ACREDITAT

Volatilitat dels preus dels concentrats, volatilitat dels preus dels productes animals, canvi climàtic... Cada cop més la rendibilitat de la granja de vaques, ovelles o cabres està relacionada amb la capacitat del ramader o la ramadera de dur a terme una gestió acurada. Les granges que tindran futur saben que no és qüestió de produir molt, sinó de rendibilitat, de produir traient el màxim marge possible de cada unitat, siguin litres de llet o quilos de carn. I això s'aconsegueix amb la major eficiència tècnica.

En la producció animal, l'alimentació és el capítol de despesa més alt. Per tant, **millorar la gestió de les granges passa per vigilar i controlar el cost de l'alimentació**, que és el factor que cada vegada determina més la seva rendibilitat. Amb aquesta situació, ramaders i ramaderes recorren als veterinaris nutricionistes per optimitzar les racions.

Ja se sap que el procés de racionament introdueix errors. És freqüent que la ració proposada pel nutricionista sigui diferent de la que vol donar la ramadera; aquesta ració, al seu torn, és

diferent de la que realment donarà al seu bestiar, i aquesta última encara és diferent de la que acabaran menjant els animals. De tot plegat s'entén que els resultats productius siguin sovint diferents del previst.

A aquests factors d'error n'hem d'afegir uns quants més: la teoria de la nutrició utilitzada pel programa informàtic, que pot ser més o menys propera a la realitat (qui ho sap?); les taules de composició dels aliments utilitzades en els programes, que no corresponen necessàriament amb les que es fan servir en cada granja; la transformació de l'aliment per part de l'animal que, per diferents raons, pot no ser del tot eficient, i com a colofó, la impossibilitat d'encabir una pastura arbustiva dins l'ordinador mitjançant una clavilla USB, fet que torna bojós els tècnics de l'alimentació.

Per altra banda, també existeix un ampli nombre de granges on la nutricionista és la pròpia ramadera. Tot i ser una diferència substancial, el resultat és semblant: els animals mengen un aliment més o menys equilibrat segons

dicta la tradició, l'experiència de la ramadera o la pastura disponible.

Comptat i debatut, són nombrosos els punts en què es genera un error que redueix allò que busquem, la màxima eficiència en la transformació de l'aliment en llet o en carn. D'aquestes nombroses variables en sorgeix una idea: **per què no demanar directament a l'animal quin profit li fa allò que menja?**

Francament, no es tracta de res nou, oi? De tota la vida, els ramaders han mirat els seus animals i han tret conclusions sobre la seva alimentació: nivell de producció, falta de condició corporal, brillantor del pèl, consistència de les femtes, aspecte de la llana, pes dels cabrits... Tots ells són indicadors d'alguna condició per a qui tracti diàriament amb els animals. La racionalització d'aquestes observacions ha quallat en un mètode d'anàlisi i actuació que porta per nom OBSALIM®, per OBServació de l'ALIMENTació.

PER QUÈ OBSERVAR ELS ANIMALS?

Fem a continuació un exercici d'exage-

ració. El procediment de racionament és bàsicament un mètode *a priori*: un nutricionista dissenya una ració ideal i l'objectiu consisteix a adaptar la nostra pràctica d'alimentació a aquesta ració. Si els resultats obtinguts no corresponen al que s'havia esperat, per desgràcia freqüentment es tendeix a atribuir-ne la culpa a males pràctiques per part del ramader.

Potser caldria desenvolupar una perspectiva oposada, en què intentaríem fer una valoració *a posteriori*: observar com fa profit als animals allò que els estem donant de menjar, i des d'allà deduir si la ració és apropiada o no per tal de corregir la nostra manera d'alimentar-los. Aquest és l'enfocament OBSALIM®.

EL RAMAT ENS DONA SENYALS

La cantarella és ben coneguda: els animals mengen per mantenir-se, produir i reproduir-se; ja ho sabem. Però també fan altres coses: produeixen signes, símptomes, que ens donen indicacions sobre l'equilibri de la seva ració. Què provoca l'excés de proteïnes? Femtes líquides. On va a parar l'excés d'energia d'una ració mal aprofitada? A les femtes, és clar, però també a crear símptomes, que són vies d'evacuació d'aquesta energia sobrant. Així ho demostra, per exemple, el fet de gotejar els narius (<https://ja.cat/XTvGo>). Si som capaços de detectar els símptomes i analitzar-los, serem capaços d'identificar allò que no funciona bé en tota la cadena del procés de racionament i, per tant, de corregir i millorar la ració. Això és OBSALIM®.

Ara responem-nos a la pregunta: *per què donem menjar als animals?*

- Per tal que produeixin?
- Per tal que el transformin en llet i carn?
- Per tal que absorbeixin els nutrients?

Tot això és cert, però a mitges. **No, no donem de menjar a ovelles, cabres i vaques per tal que absorbeixin elements i els transformin en llet o en carn, no és així.** El que fem és donar de menjar a uns microorganismes, que són els encarregats de transformar aquests aliments en elements

assimilables per l'animal. La diferència és molt substancial. Si l'ecosistema ruminal no funciona, aleshores l'aliment no serà absorbit, la ració no serà eficient. Potser els nostres animals menjaran molt, fet que ens omplirà de felicitat, però no per això produiran la corresponent quantitat de llet o de carn. Estem perdent diners. Per tant és bàsic, fonamental, crític, importantíssim, que alimentem bé els microorganismes del rumen.

I en què consisteix alimentar bé els microorganismes? Necessiten fonamentalment tres coses:

- equilibri entre proteïna, energia i fibra,
- aportacions constants i regulars d'aliments,
- i un pH constant.

Res més. Però res menys.

Qualsevol desequilibri que hi hagi en aquests tres punts donarà com a resultat una ració menys eficient, i en conseqüència perdrem producció i veurem símptomes: les femtes de les cabres formen paquets, tenim problemes de coixeses, la llana és trenca-dissa, apareixen dipòsits en els engonals...

Per tant, no; **no pel fet de menjar més un animal produirà més**: l'equilibri dels diferents nutrients, la forma de distribució de la ració, la fibrositat... tots aquests elements poden fer que molt del que mengi no es converteixi en llet o en carn sinó en símptomes. Així doncs, no hem d'obsessionar-nos a fer menjar l'animal, el que volem és que transformi el que menja, i l'absència de símptomes ens certificarà que aquest procés es dona de manera correcta.

PROU TEORIA! QUÈ ÉS EL QUE S'HA DE MIRAR?

Abans que res, ens pararem a mirar l'homogeneïtat del ramat, i els graus de brutícia, en un tall davant/darrere i un altre tall dalt/baix respecte de la creu del greixet (la zona de les extremitats posteriors dels herbívors situada entre la cuixa i la cama). D'aquí traurem les nostres conclusions sobre el benestar animal relacionat amb les instal·lacions (brutícia del quart posterior) i sabrem també si l'alimentació té un cert desequilibri (brutícia sota la creu).

Després d'aquesta primera observació, el mètode OBSALIM® examina uns 150 símptomes que busca en el ramat, com es pot

Free-photos from Pixabay

- Ull**
Congestió
Pal·lidesa
Llagrimeig
Crostes
- Narius**
Congestió
Pols
- Peülla**
Congestió
Qualitat de la còrnia
- Zona pHG**
Cresta de saturació
Espina dorsal oberta
- Pèl**
Llis
Regular
Color
Netedat
- Pell**
Flexibilitat
Secrecions
- Orina**
Volum
Color
- Femtes**
Residu de fibres
Consistència
Trànsit
- Braguer**
Munyida
Qualitat de la llet

Més informació sobre el mètode OBSALIM® a:

 METODOOBSALIM/

 <http://obsalim.com/>
(en francès i anglès)

 info@xangalicia.com

veure en el gràfic. Completem l'observació amb una recollida de femtes, en un procediment en el qual busquem, per una banda, veure millor com són (residus de grans, fibres...) i, per l'altra, valorar-ne el volum (<https://ja.cat/Z3uuy>). El mètode és vàlid per a vaques, cabres i ovelles. Els símptomes són diferents entre les tres espècies, si bé hi ha símptomes relacionats i semblants.

Un dels símptomes és particularment important, la zona pHG (<https://ja.cat/tMuql>). **La zona pHG revela una acidosi puntual, una gran destrucció de l'ecosistema del rumen, i per tant evidència una mala utilització de la ració.** Suggerixo que deixis de llegir aquest article i t'en vagis a veure qualsevol granja molt intensiva, en què es menja molt concentrat en

Amb el mètode d'observació es detecten desequilibris entre energia i proteïna, es detecta la inestabilitat ruminal i la falta de fibra eficient per al remugament.

dejuni, i veuràs la "llepada" en totes les vaques! Alerta! Perdem llet! Perdem diners! El mateix es pot observar també en cabres i, amb alguna complicació més, en ovelles.

A cada símptoma se li associen set factors per al diagnòstic:

- Energia fermentable i energia global, lligades al valor energètic de la ració.
- Proteïna fermentable i proteïna global, lligades a la proteïna.
- Fibra estructural i fibra fina, lligades al tipus de fibra i al seu poder de fer remugar.
- Estabilitat ruminal, lligada a l'estabilitat del pH en el rumen.

Els símptomes, la seva descripció, el que indiquen i els seus factors associats es recullen en un joc de cartes (editades en castellà) i en una app. Aquestes són les eines pràctiques que faran servir la nutricionista o el ramader per fer un *diagnòstic*. Perquè de fet es tracta d'això, de fer un *diagnòstic* de com els animals aprofiten la ració.

EL DIAGNÒSTIC

El mètode ens identificarà deficiències o excessos. Sí, és cert, una ració pot ser excendent! Si els animals no transformen el que mengen, conti-

¹, Fibra àcido-detergent, mètode d'anàlisi dels aliments que permet identificar la fibra no soluble, composta essencialment de cel·lulosa i lignina, que estimula el remugament. (Nota del trad.)

nuen tenint gana i per això segueixen menjant... i mengen massa. Alerta! Perdem llet i carn! Perdem diners!

Amb el mètode d'observació es detecten desequilibris entre energia i proteïna, es detecta la inestabilitat ruminal i la falta de fibra eficient per al remugament. Si per exemple hi ha molta FAD1 però no hi ha brins d'herba per remugar perquè està tot picat, no es produeix suficient remugament, el trànsit pel rumen és massa ràpid, el pH baixa, l'animal no para de menjar però no assimila... Alerta! Perdem llet i carn! Perdem diners!

Bé, arribats a aquest punt ja ens toca veure un exemple pràctic... Mira'l en aquest vídeo: <https://ja.cat/of9g>

PRENEM UN EXEMPLE?

Amb tot el que mengen les nostres 80 cabres, ens sembla que haurien de donar una mica més de llet. Decidim de fer un diagnòstic OBSALIM®. Després de quinze minuts d'observació, identifiquem els símptomes següents:

- Zona pHG activada.
- Espina dorsal oberta.
- Femtes amb grans sencers i fibres més llargues de dos centímetres.
- Crostes negres als ulls.
- Narius amb rivet.

Ui, quants símptomes! Això pinta bastant malament, segur! Què en concloem?

- La ració és molt, però molt, desaproveitada. Alerta! Perdem llet i carn! Perdem diners!
- Es deu bàsicament al fet que no tenim estabilitat ruminal.
- La fibra consumida és fonamentalment fibra molt fina.
- Hi ha un efecte provocat per la distribució del menjar.

Traduïm el que acabem d'apuntar... Gasto molt en menjar i els animals mengen bé, mengen molt, però no donen tota la llet que s'esperaria amb una ració tan alta. Per què? **Els animals no treuen profit de tot el que mengen perquè tenen una baixada de pH brutal que destroua l'equilibri dels microorganismes.**

- 01. Ramat d'ovelles. *Scott Payne a Pixabay.*
- 02. Zona pHG en cabres.
- 03. El joc de cartes per a la identificació de símptomes en bovins.
- 04. Selecció d'un símptoma en l'aplicació mòbil.

Imaginem que es tracta d'animals en plena època de pastura. Al matí els donem pinso durant la munyida, cap a les vuit. Després els traiem a pasturar abans del migdia en un prat preciós de raigràs, dàctil i alfals molt productiu. En tornar a la munyida de la tarda, passem per una pastura arbustiva, on poden menjar branques i material dur. Durant la nit es queden a l'estable, amb palla d'ordi i fenc d'alfals fibrós.

Què està passant? Els animals mengen pinso amb la panxa buida, fet que baixa una mica el pH. Després van a past, a una pastura molt pobra en fibra i molt rica en proteïna. **No estem oferim simultàniament l'energia (la donem a les vuit del matí), la proteïna (que donem al migdia) i la fibra (la donem a la tarda i a la nit).** La ració ingerida no s'aprofita.

Quines podrien ser les recomanacions OBSALIM® en un cas com aquest? S'instaurarà un debat entre el ramader i el diagnòstic: presentem diferents possibilitats i que la ramadera esculli la que li vingui bé d'aplicar en les seves condicions. Partim de la base que necessitem estabilitzar el rumen. Caldrà donar el mateix menjar al matí i a la tarda, i assegurar-nos que abans de donar el pinso les cabres

t i n -
guin una mica de fibra al rumen. Podríem donar farratge als animals durant la munyida i el pinso després, abans de sortir de la nau? A continuació, abans d'anar a la millor pastura podria ser interessant de menjar una mica de

fibra: podríem passar prèviament per la pastura arbustiva? A la pràctica, les regulacions proposades per OBSALIM® cobreixen una gran varietat d'aspectes: horari de sortida a pastura o de distribució dels aliments; estat de la pastura i superfície de pastura oferta; composició de la pastura (relació proteïna/energia); ordre de distribució dels aliments; reducció de la competència entre animals per al menjar (cornadissos); quantitat de concentrat distribuït, i un llarg etcètera.

Un cop establert el diagnòstic, implementem les nostres correccions. Al cap d'uns dies (el mètode especifica també quants dies, en funció dels símptomes) tornem a fer el diagnòstic i comprovem si la nostra actuació ha estat encertada o no. Que sí? Tot va bé, estalviem diners. Que no? Revisem el diagnòstic i les mesures i n'apliquem d'altres. Entremig segur que ni hem perdut res ni hem provocat cap catàstrofe al ramat. Immediatesa, seguretat, independència, cost nul

El mètode és RÀPID. El diagnòstic d'un lot de 60-80 vaques o cabres no triga més de vint minuts, una mica més en ovelles. No cal esperar els resultats de cap anàlisi ni la següent visita del nutricionista. És SEGUR, perquè les modificacions que fem són de poc calibre, són petites, es repeteixen diàriament, les controlem contínuament i tenen marxa enrere immediata.

La ramadera guanya en INDEPENDÈNCIA, perquè és un mètode senzill que es pot aprendre en dues sessions de formació inicial. L'experiència triga més, òbviament, però permet al ramader gestionar directament el seu sistema d'alimentació.

I per tant és BARAT, perquè a més reporta beneficis en la gestió. 🌸

ARTESANS DE LA FARINA ECOLÒGICA A LA PEDRA

Perquè
EL NOSTRE MIX PANIFICABLE
és senzillament diferent?

Gluten Zero
Cultura ecològica

la Grana
MOLINERS DE PROXIMITAT

ecològic i de proximitat

Fórmula pròpia
 Ecològic
 Sense gluten
 Sense aditius

Sense al·lèrgens
 Sense lactosa
 Vegà
 Molta pròpia artesanal

www.la-grana.com

Ctra Manresa-Abresa Km. 21
08295 St. Vicenç de Castelllet
Dill - div. de 10:00 a 18:00